

Coronakrisen - hemarbetets potential prövas

Sveriges
Ingenjörer

Hemarbete kräver handfasta regler för arbetsmiljön

Åtta av tio av Sveriges Ingenjörers medlemmar arbetar nu helt eller delvis hemma. Orsaken är Folkhälsomyndighetens rekommendation att så många som möjligt ska arbeta hemifrån.

Det är arbetsgivarens ansvar att organisera så att vi kan arbeta hemifrån. Du som arbetstagare har begränsad frihet att välja var du utför ditt arbete.

Sveriges Ingenjörers medlemmar har på kort tid gått från möjligheten till hemarbete lite nu och då till en period med tvunget hemarbete permanent under en längre tid. Nu är tiden inne. Det behövs ett handfast regelverk. Vad gör Arbetsmiljöverket i denna situation? De fattar beslut, men inte för att anpassa regelverket till skiftet i att organisera var arbetet utförs. Arbetsmiljöverket har tidigare beslutat om att regler för arbetsplatsens utformning inte längre gäller för hemarbetet.

Med det nyligen presenterade förslaget om förnyade regler tar Arbetsmiljöverket ytterligare steg. Det innebär att regler och allmänna råd som gäller när arbetstagaren utför arbete i sitt hem tas bort. Arbetsmiljöverkets svek kommer först drabba unga och nya i arbetslivet. Unga är den grupp som Sveriges Ingenjörer ser mår sämst av att jobba hemma under en längre period.

I det framtida arbetslivet behövs klara och tydliga regler. Arbetsmiljöverket – tänk om! Sveriges Ingenjörer efterlyser ett handfast regelverk, en grund för att må bra på sin hemarbetsplats. Den väg som Arbetsmiljöverket stakat ut är djupt olycklig, inte minst för att många ingenjörer uppskattar de ökade möjligheterna till hemarbete.

En förutsättning för det moderna hemarbetet är digitaliseringen av arbetslivet. Det innebär att arbetslivet präglas av att tidsmässiga och rumsliga gränser suddas ut. Det skapar nya förutsättningar för Sveriges Ingenjörers medlemmar. Sveriges Ingenjörer följer löpande upp, reflekterar och är aktiva i debatten. Tidigt under pandemin släppte vi rapporten Coronakrisen – Så påverkas ingenjörerna.

Denna rapport fokuserar på organisatoriska, sociala och belastningsergonomiska faktorer. Centralt för frågeställningarna är interaktionen mellan människa, teknik och organisation. Hur fungerar det när vi arbetar hemifrån?

För mer information om rapportens innehåll: kontakta Magnus Skagerfält, sakkunnig.

Faktaruta

I samband med förbundets löneenkät genomfördes även en undersökning om medlemmarnas arbetsmiljö i coronapandemins spår. Frågorna ställdes till ett slumpmässigt urval av hälften av förbundets yrkesverksamma medlemmar vilket motsvarade ca 61 400 individer. Insamlingen pågick under ca 2 månader med början i slutet av oktober 2020.

Resultaten av undersökningen bygger på svaren från de ca 17 900 personer som besvarade enkäten. Svarsfrekvensen blev således 29 procent. De inkomna svaren stämmer över lag väl överens med fördelningen i populationen då bakgrundsvariablerna kön, ålder och arbetsmarknadssektor studeras. Det finns inget som tyder på att bortfallet skulle snedvrider resultatet och sannolikheten att bortfallsgruppen skulle tycka helt annorlunda än de svarande får ses som liten. Undersökningen representerar åsikterna hos de medlemmar som har besvarat enkäten.

Kvinnor mitt i karriären är mest positiva till förändringen att organisera arbetet hemifrån. De tycker att hemarbete ger bättre balans i livet. Tydliga utmaningar finns dock. Denna rapport pekar på en hel del utmaningar med arbete hemifrån. Låt oss titta närmare på resultaten!

Sammanfattning av resultaten i denna rapport

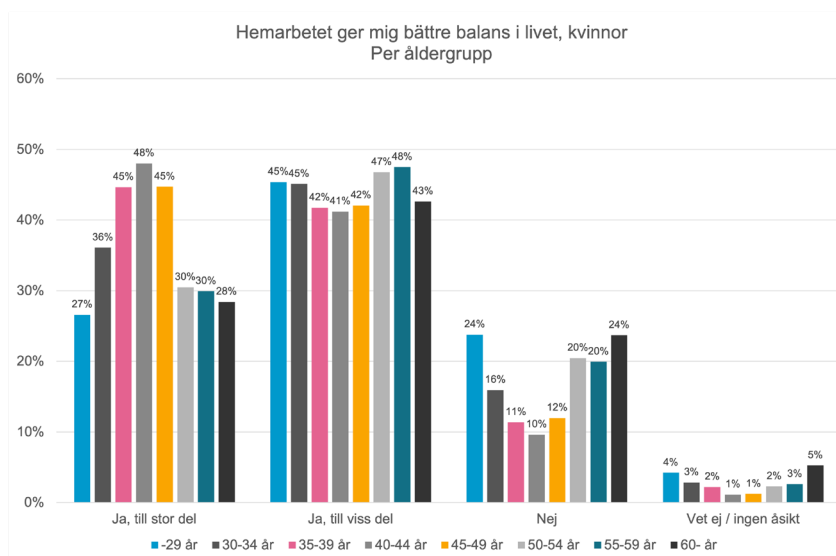
Den fysiska distansen till kollegor ger generellt en minskad känsla av samhörighet och sammanhang. Svaren indikerar att den viktiga sociala arbetsmiljön har blivit en utmaning. Än värre är att stor andel yngre svarar att de nu har en känsla av nedstämdhet och minskad motivation. Signalerna är direkt illavarslande, när nu arbetet ska lokaliseras till hemmet. Att lägga märke till är att en förhållandevis stor andel kvinnor mitt i karriären svarar att hemarbetet ger bättre balans i livet. Samtidigt anger kvinnor i större utsträckning än män att de har ont i kroppen.

Det är en förvånansvärt liten andel som har en helt ordnad hemarbetsplats med anpassad stol, belysning och datorutrustning. En liten andel har kraftiga arbetsrelaterade belastningsbesvär, mycket ont i kroppen. Belastningsbesvär (MSD musculoskeletal disorders) är en vanlig sjukskrivningsorsak. Att vi i undersökningen ser att ingenjörer har ont i kroppen av arbetsplatsens utformning i hemmet är en tidig signal som arbetsgivare behöver ta på allvar. Det är arbetsgivarens ansvar att utforma hemarbetsplatsen i syfte att förebygga belastningsbesvär. Det är troligtvis för tidigt i perioden av stadigvarande hemarbete för att analysera och dra slutsatser av anmälningar till sjuk- och arbetsskadeförsäkringen. Frågor om sjuktal bör ställas i framtida undersökningar och fördjupas vid analys av sjuktal för Sveriges Ingenjörers medlemmar.

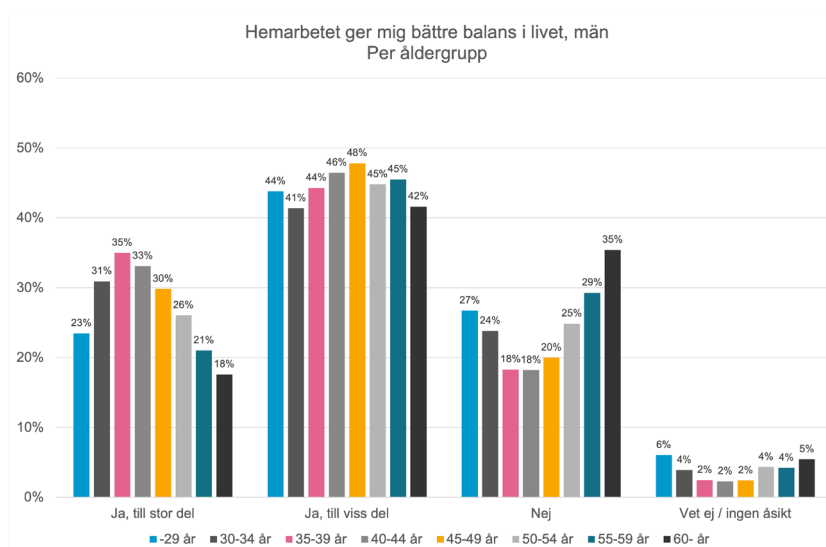
Sveriges Ingenjörers medlemmars svar

Av samtliga svarande uppger åtta av tio att de helt eller delvis arbetar hemma som en konsekvens av coronapandemin. Frågorna om hemarbete nedan (diagrammen) är besvarade av dem som helt eller delvis svarat att de arbetar hemma som en konsekvens av coronapandemin.

Hemarbete ger bättre balans i livet

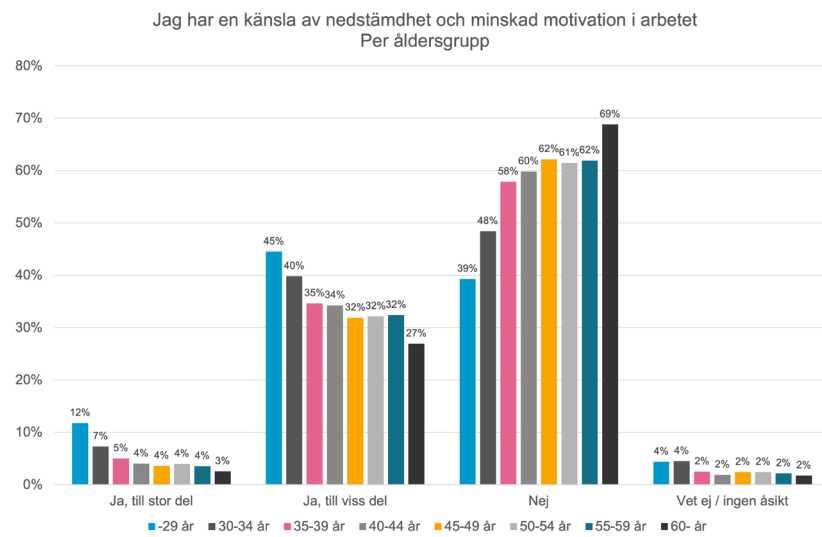
En stor andel kvinnor mitt i karriären svarar att hemarbetet ger bättre balans i livet.

Tendensen att ingenjörer mitt i karriären svarar att hemarbete ger bättre balans i livet är inte lika tydlig bland män.

Nedstämdhet och minskad motivation i arbetet

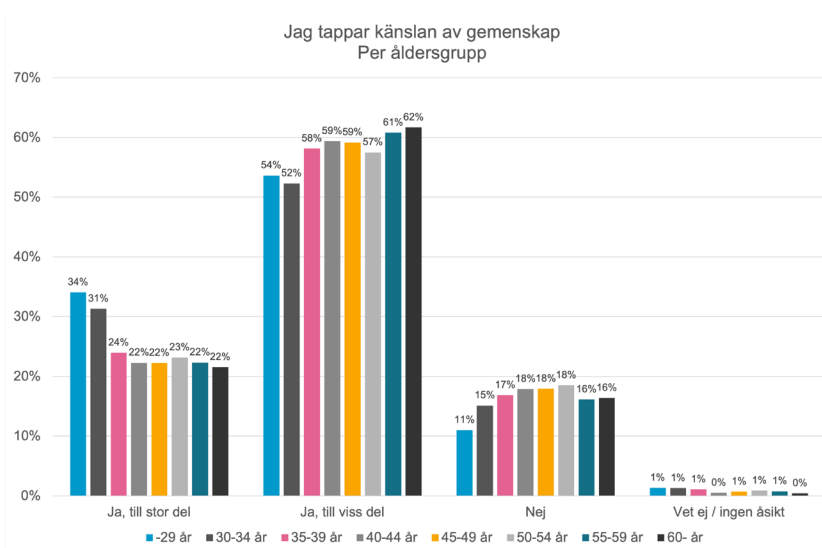
Av samtliga svarande är det fem procent som till stor del har en känsla av nedstämdhet och minskad motivation i arbetet och 35 procent som till viss del har en känsla av nedstämdhet och minskad motivation.

Det är mycket oroande att en stor andel yngre har en känsla av nedstämdhet och minskad motivation i arbetet.

Känsla av gemenskap

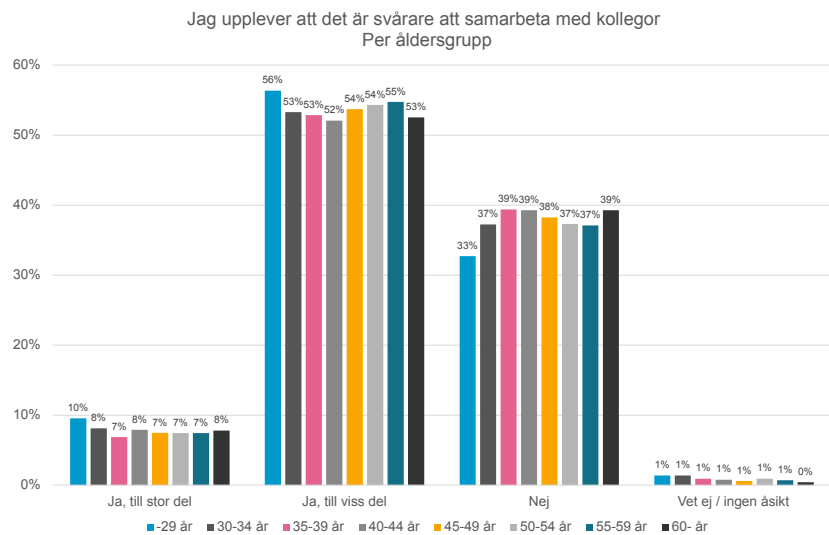
Av samtliga svarande är det 25 procent som uppger att de till stor del upplever att de tappat känslan av gemenskap och 58 procent som svarat att de till viss del har tappat känslan av gemenskap.

Det är främst yngre som till stor del upplever att de tappat känslan av gemenskap.

Svårare att samarbeta med kollegor

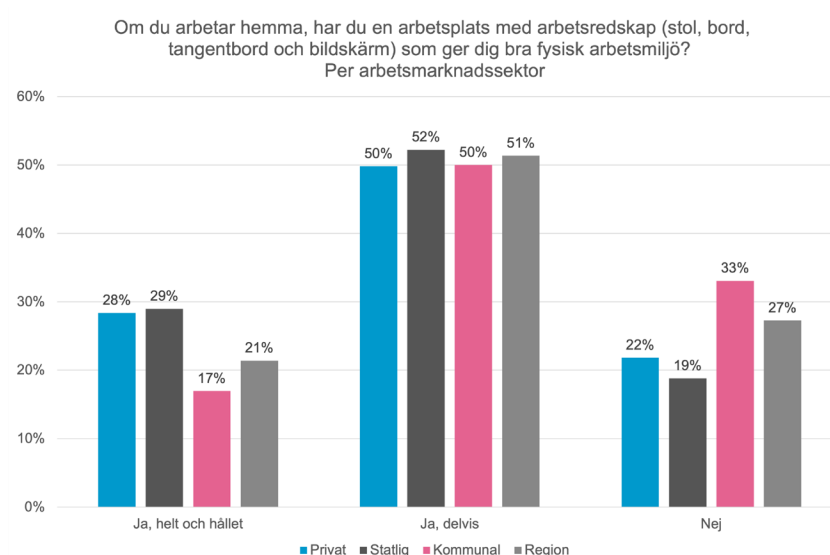
Av samtliga svarande är det 62 procent som upplever att det är svårare att samarbeta med kollegor.

I dessa tider med få fysiska möten kompliceras samarbetet med kollegor. Det är en utmaning för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön att en så pass stor andel upplever att samarbetet försvårats.

Arbetsplatsens utformning

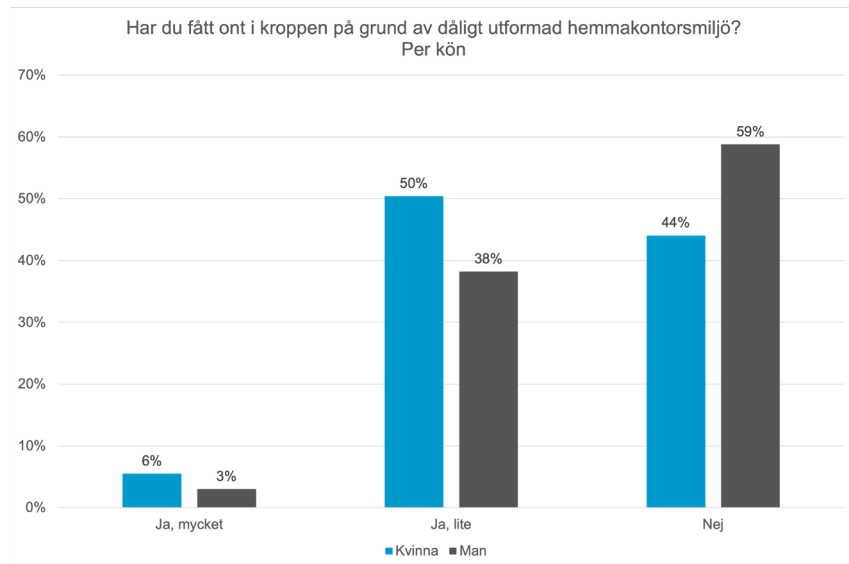
Av samtliga svarande är det 22 procent som inte har en arbetsplats med arbetsredskap som ger bra fysisk arbetsmiljö. Hälften har delvis en bra arbetsplats och 28 procent har en bra arbetsplats i hemmet.

Det är alarmerande att så pass liten andel har en helt ordnad hemarbetsplats med anpassad stol, belysning och datorutrustning. Inom kommunal och regional sektor är det en förhållandevis stor andel som inte har en ordnad arbetsplats i hemmet.

Ont i kroppen

Av samtliga svarande är det endast fyra procent som har fått mycket ont i kroppen på grund av dåligt utformad hemmakontorsmiljö. Utöver dessa anger 42 procent att de fått lite ont i kroppen.

Det är illavarslande att så pass stor andel svarat att de har tidiga signaler på belastningsbesvär, lite ont i kroppen. Här finns en tydlig skillnad mellan könen då kvinnor i större utsträckning än män anger ont i kroppen. Det finns anledning för oss att återkomma till frågan.

Några slutord

Coronakrisen har på allvar prövat arbetsgivarens förmåga att anpassa organisationen till varaktigt distansarbete.

Vem ansvarar för att jag som arbetar hemma har en känsla av trivsel och motivation? Vem ska se till att jag har rätt teknisk utrustning och belastningsergonomisk anpassad arbetsplats? Vem ska ha koll på arbetstiden?

Sveriges Ingenjörers svar är att det är arbetsgivaren som har huvudansvaret. Det är arbetsgivaren som i ett systematiskt arbetsmiljöarbete ska ta ansvar för förändringsprocessen i en tid när hemarbetets potential sätts på prov. Sker den omställningen i samverkan med skyddsombud och Sveriges Ingenjörers medlemmar kan det mer gränslösa arbetslivets fördelar troligen få en knuff i rätt riktning och bli flexiblare anpassat till medarbetaren.

Sveriges Ingenjörer ser dock med oro på utvecklingen. Allt för många medlemmar kontaktar oss. Vem har ansvar för att omställningen leder till en god arbetsmiljö? Medlemmarna saknar tydliga riktlinjer.

Här behövs ett handfast regelverk. Det är just det regelverket som nu Arbetsmiljöverket förändrar. Från första januari gäller inte regler för arbetsplatsens utformning för hemarbetet. I den översyn av drygt 2 600 föreskrifter som nyligen har presenterats har Arbetsmiljöverket inte anpassat regelverket till ett modernt arbetsliv. Arbetsmiljöverket har istället tagit ytterligare steg i fel riktning och i princip tagit bort allt i de allmänna råden som gäller distans eller hemarbete. Det sker när det just nu behövs ett handfast regelverk och tydliga riktlinjer.

Sveriges Ingenjörer är aktiv i debatten. Den här rapporten är ett underlag för Sveriges Ingenjörer att sakligt framföra synpunkter. Vi behöver ett handfast regelverk och tydliga riktlinjer nu när det moderna mer gränslösa och flexibla arbetslivet rejält sätts på prov. Det ligger i Sveriges Ingenjörers medlemmars intresse.

Magnus Skagerfält

Box 1419, 111 84 Stockholm • Besök: Malmskillnadsgatan 48
08-613 80 00 • info@sverigesingenjorerer.se
sverigesingenjorerer.se

